

IN MEMORIAM SLOBODAN ČAČE

Smrt profesora Slobodana Čače na proljeće 2020. g., u njegovoj 74. godini, uzdrmala je hrvatsku historiografiju, a gubitak takvog intelekta, ali i dobrog čovjeka, nenadoknadv je za cijelu hrvatsku, ali i svjetsku znanstvenu zajednicu. Profesor Čače obilježio je znanost svojom erudicijom, svestranošću, načitanošću i studioznošću te su njegovi brojni radovi osnove na kojima su mnogi drugi znanstvenici izgradili svoja znanstvena istraživanja.

Potrebno je, dakako, reći par podataka o njegovom životu i dugotrajnom i plodonosnom znanstvenom radu. Slobodan Čače rođen je u Šibeniku 19. travnja 1946. gdje je pohađao osnovnu školu i gimnaziju. Diplomirao je 1968. g. Povijesti i Arheologiju na tadašnjem Filozofskom fakultetu u Zadru (današnjem Sveučilištu u Zadru). Još kao student sudjelovao je u arheološkim istraživanjima, a nakon diplomiranja radio je u Arheološkom muzeju u Zadru, gdje je i zaposlen kao kustos područne zbirke u Ninu. Na tom poslu je ostao do 1974. g. kad prelazi na Filozofski fakultet u Zadru, gdje radi kao asistent na Odsjeku za povijest i to za renomiranog povjesničara Petra Lisičara, a na tom Odsjeku (kasnije Odjelu) nastavit će raditi do svog umirovljenja 30. rujna 2014. godine. Doktorirao je 1987. g. obranivši temu disertacije pod naslovom „Liburnija od 4. do 1. stoljeća pr. n. e.“ te je iste godine izabran i u zvanje docenta, a na odjelu je nakon toga redovno napredovao u znanstveno-nastavnim zvanjima sve do postizanja najvišeg stupnja, redovitog profesora u trajnom zvanju, 2007. godine. Tijekom svojeg radnog vijeka bio je gostujući profesor na nekoliko fakulteta te se stručno i znanstveno usavršavao u Hrvatskoj i inozemstvu. Predavao je brojne predmete iz starovjekovne povijest, kako one obavezne (poput npr. „Uvod u povijest“, „Opća povijest staroga vijeka“, „Povijest Grka i Rimljana“, „Hrvatske zemlje u starom vijeku“ te „Primitivna društva i rane civilizacije“) tako i one izborne (npr. „Rimska dominacija u Iliriku 168.-35. g. pr. Kr.“, „Političko uređenje naroda sjeverozapadnog Ilirika“, „Helenizam na Jadranu“ i dr.). Osim toga predavao je i na drugim studijima i sveučilištima u Hrvatskoj i inozemstvu (npr. studijima arheologije te grčkog i latinskog jezika i književnosti na Sveučilištu u Zadru, na Visokoj učiteljskoj školi, na Hrvatskim studijima, na studiju Arheologije Sveučilišta u Ljubljani). Mentorirao je brojne završne, diplomatske, magistarske i doktorske radnje te je sudjelovao u radu nekoliko poslijediplomskih studija. Bio je uključen i u više tuzemnih i međunarodnih znanstveno-istraživačkih projekata, a bio je aktivan i u tijelima uprave Filozofskog fakulteta u Zadru, pa je tako u više navrata bio pročelnik Odsjeka za povijest te prodekan Filozofskog fakulteta u Zadru. Bio je i član Upravnog odbora i Upravnog vijeća Arheološkoga muzeja u Zadru, a u razdoblju od 2001. do 2005. g. bio je i gradski vijećnik u Gradu Zadru. Kako je arheologija bila njegova velika ljubav, sudjelovao je i na brojnim arheološkim istraživanjima, od kojih je neke i vodio, a svakako treba istaknuti višegodišnja iskapanja Rta Ploča gdje su pronađeni ostaci helenističkog svetišta.

Njegovi znanstveni interesi bili su doista raznoliki i brojni, a dominantno su pokrivali teme pretopovijesti i antike, s osobitim fokusom na starovjekovnu povijest liburnskog područja, a rezultate

svojih istraživanja predstavio je na brojnim domaćim i inozemnim skupovima te u znanstvenim radovima kojih ima previše da bi ih se ovdje poimence nabrajalo. Ono što se o njima svakako treba ipak reći jest da su ti radovi bili ogledni primjer sustavnog, metodološki korektnog, temeljitog i interdisciplinarnog rada koji je bio i ostao uzor svim njegovim suradnicima i kolegama, ali i široj znanstvenoj zajednici. Dapače, njegova sposobnost da iz fragmenata antičkih izvora iščita nevjerojatnu količinu informacija te ih poveže s dostignućima različitih znanstvenih disciplina bila je umijeće kojem svaki znanstvenik stremi, a Čačinu razinu erudicije brojni nikada niti ne dostignu. Svesrdno je pomagao i svojim kolegama i znanstvenicima na drugim institucijama u Hrvatskoj i svijetu te je bio onaj na kojega se uvijek moglo osloniti, uvijek pozitivan, konstruktivan i objektivan. U raspravama, u kojima je rado sudjelovao, svoje argumente iznosio je kvalitetno, smireno, potkrijepljeno znanstvenim činjenicama, ali bez omalovažavanja ili ponižavanja tuđeg mišljenja, što je u današnjim polemikama, bilo znanstvenim i onim neznastvenim, sve rjeđa pojava. Profesor Čače bio je uzor svakom znanstveniku i vrhunski mentor studentima, doktorandima i već formiranim znanstvenicima, povjesničarima i arheolozima. Zbog tih svojih brojnih kvaliteta bio je omiljen među kolegama te je s njim bila privilegija i čast surađivati, a studenti su ga obožavali. Dapače, bio je jedan od najomiljenijih profesora na Odsjeku (kasnije Odjelu) za povijest, a njegova predavanja slušala su se u jednom dahu. Kao jedne od šaljivih crtica s njegovih predavanja, sjećam se budilice koju bi navio na početku sata (da ga podsjeti kad treba završiti s predavanjem) te bi onda studente poveo na čudesno putovanje u prošlost u kojem je s nevjerojatnom lakoćom preplitao prošlost sa sadašnjošću, znanstvene činjenice s veselim doskočicama, pri čemu bi tih dva sata proletjeli u trenu te bi me uvijek iznenadio taj zvuk koji je označavao kraj. Čače je na taj način brojne naraštaje povjesničara i arheologa zainteresirao za staru povijest, a mnogi od njih na kraju su i završili u znanstvenim vodama te time i sami nastavili prenositi znanstvene spoznaje koje ih je on naučio. Za kraj se može reći da je njegov znanstveni duh bio je apsolutno zarazan, kao i njegova humanost i nesebičnost, a njegove priče istovremeno i duhovite i poučne. Nikada neću zaboraviti višesatne kave koje smo kao kolege s katedre stare povijesti proveli prof. Čače, prof. Kurilić i ja, raspravljajući o brojnim temama, znanstvenim, ali i svakodnevnim, a Čačina humanost i erudicija ostat će uvijek nešto čemu ću i ja stremiti.